misel a. teose »Noch Einiges über die Bauernangelegenheiten in Liefland« (Riga, 1824), milles ta seda tüliasja ja üldse agraarreformi käiku Liivis valgustab õieti talupojasõbralikult seisukohalt. See töö oli Venemaal keelatud. M. suri Riias 12. III 1835.

Recke-Napiersky III; Beise II; Mitt. I, 37 jj.; Stael-Holstein, Materialien, Abt. II, Bd. 3, 197–200; A. Tobien, Die Agrargesetzgebung Livlands I (1899), 115, 263–65. *P. T.*

MELNIK, Voldemar, kujur, sünd. 29. IV 1887 Virumaal Püssi v. Purtse külas õpetaja pojana, õppis Narva linnakoolis, aa. 1908–13 Stieglitsi kunstikoolis Peterburis ja 1914—18 Peterburi kunstide-akadeemias. Alates 1920. a. skulptuuri-ja joonistamisõpetaja »Pallase« kunstikoolis. M.-u kunstiline toodang, ilmelt üldiselt realistlik, paiguti kalduvusega stilismi ja ekspressionismi, ei osuta eriliselt väljapaistvaid teoseid, ent ometi leiduvad nende seas mõned võrdlemisi kordaläinud, nagu graniidist pea »Eva« (1920), M. Hermann'i (pronks, 1923), Fr. Kuhlbars'i (gran., 1923) ja R. Tobias'e (pronks, 1926) portreed ning palisandrist figuur »Naine« (1926). M. on loonud veel dr. K. A. Hermann'i (1923) ja prof. A. Rauber'i (1926) hauasambad ülikooli surnuaiale Tartus ning monumendid vabadussõjas langenuile Narvas (1921), Lüganusel (1923), Vaivaras (1924), Haapsalus (1924), Põltsamaal (1924), Äksis (1925), Kursis (1926) ja Rõuges (1926).

Üliõpilasleht 1927, nr. 9 (J. Pert). *A. V.*

MENGDEN, Engelbrecht v., Rootsi ametnik, sünd. a. 1587 Liivimaal, õppis Saksamaa ülikooles ja asus Kuramaale, teotsedes Pilteni kreisi maanotarina, kust ta 1630. a. paigu siirdus Liivimaale. A. 1638 nimetati M. sõjakomissariks ja veidi hiljemini sõjanõunikuks Liivimaa kindralkuberneri juures ja oli a.-st 1644 alates Liivimaa õuekohtu asepresident; suri juuli alul a. 1648 Tartus. M.-i koostatud on 1643. a. paigu Liivimaa maaõiguse kava, »Landrecht des Fürstenthums Liefland« (5 osas), mis ulatuselt laiem D. Hilchen'i (vt.) omast. Kava esitati Stokholmis kun. Kristiinale, kuid jäi kinnitamata.

N. Nord Misc. V, 203—11; Recke-Napiersky III; Fr. Bienemann, Zur Geschichte E. v. M.-s u. seines Landrechtsentwurfs (SB Riga 1900, lk. 57 jj.); Seraphim, Livl. Gesch. II II, lk. 319, 324, 331 jj. *R. K.*

MENGDEN, Gustav v., parun, Balti aadli juhtiv tegelane, sünd. 17. IV 1627 (1625?) Liivimaal tuntud maanõunik Otto v. M.-i (vt.) pojana, sai 1655. a. Liivimaa maakohtunikuks ja maamarssaliks, 1656. a. ülemvahtmeistriks ehk majoriks Liivimaa aadlipkonnas. A. 1660 valiti M. Liivimaa maanõunikuks, võttis osa esimesest Liivimaa deputatsioonist Stokholmi a. 1660, mis Karl XI eestkostjate-valitsuselt saavutas lubaduse Liivimaa privileegide kinnitamiseks ja lahendas a. 1663 maapäeval Riia linna ja Liivimaa rüütelkonna vahelised kompetentsi- ja piiritülid viimase kasuks. Katsed Liivimaad Rootsisse inkorporeerida jäävad aga sellevastu tagajärjetuks. 1664. a.-st oli M. assessor Tartu õuekohtus, võttis 1666. a. osa Rootsi täisvolilise saadikuna Pljussa rahuläbirääkimistest venelastega, sai samal a. Liivimaa aadlilipkonna pealikuks ja 1675. a. kindralmajoriks ja saavutas 1678. a. Liivimaa saatkonna eesotsas Karl XI-lt Liivimaa privileegide kinnituse ja lubaduse maade reduktsiooni Liivimaale mitte laiendada. Sügisel 1679 oli M. kahevõitluses vastase surmamise tagajärjel sunnitud minema maapakku, kust tagasi pääses alles veebr. 1682, peale seda kui asi Liivimaa õuekohtu otsuse põhjal rahatrahvi määramisega M.-ile lahendatud. Vaheajal oli M.-i vastu esitatud süüdistus, ta olevat 1678. a. Stokholmis üles tõstnud küsimuse Rootsi magnaatide päralt olevate mõisakomplektide (Starostey'de) laiendamise piiramise kohta, mis Rootsi aadlit pahandas ja seega esile manas reduktsiooni laiendamise ka Liivimaale. Süüdistused tõrjus M. tagasi a. 1681 2-s märgukirjas. — Peale maapaost tagasitulekut sai M. Liivimaa maapäeva reduktsioonivastase enamuse juhiks. Tema algatuseks tuleb lugeda 1684. a. maapäeva kokkukutsumist; suurem osa 1684—88. aa. maapäevadelt Rootsi kuningale ja kindralkubernerile saadetud märgukirjadest ja supliikidest, mis sihitud reduktsiooni ja maaderevisjoni vastu, on isiklikult M.-i või tema algatusel koostatud; kogu asjaajamine neis küsimusis kindralkuberneriga käis peamiselt M.-i kaudu. M. määras üldiselt suuna, mida jälgis Liivimaa rüütelkond ka edaspidi, J. R. Patkul'i (vt.) aegadel, võideldes reduktsiooni vastu, — nimelt oma privileegidele ja 1678. a. antud kuninga lubadustele apelleerimise teel. Igatahes oli M.-i tasakaalukas iseloom sääraseks võitlusviisiks kohasem kui ägeda Patkul'i oma. — M. suri 16. XII 1688. Temast on säilinud m. s. kogu pilkelaule, milledest üks sihitud Rootsi reduktsioonikomisjoni vastu (tr. Gadebusch, L. B. II) ja mõned vanas eas luuletatud kirikulaulud (välja annud W. v. Bock, 36 Choräle a. d. Schriften d. G. v M., ilm. 1864 Tartus).

W. v. Bock, Erinnerungen an G. v. M. (B. M. VIII, 1863); A. Hammarskjöld, Ätten v. M. och Livland under svenska väldet (Sv. Hist. Tidskr. 1889); G. Anrep, Svenska adelns ättartaflor II (1861). — M.-i 2